

СЭЛЭНГЭ АЙМАГ ДАХЬ ТӨРИЙН АУДИТЫН ГАЗАР

САНХҮҮГИЙН НЭГТГЭСЭН ТАЙЛАНГИЙН АУДИТ

Сэлэнгэ аймгийн Нийгмийн даатгалын хэлтсийн 2023 оны санхүүгийн нэгтгэсэн тайлан, төсвийн гүйцэтгэлд хийсэн аудитын тайлан

Аудитын код: СЭА-2024/178-НА-СТА-ТШЗ

Цахим хуудас: www.selenge@audit.gov.mn	Дарга, тэргүүлэх аудитор: Ч.Энхтуяа Утас: 7036-3040 Цахим хаяг: enkhtuyach@audit.gov.mn
Сүхбаатар сум	Аудитын менежер: Б.Батмөнх Утас: 7036-3036 Цахим хаяг: batmunkhb@audit.gov.mn
2024 он	Ахлах аудитор: Ж.Цогт Утас: 7036-3036 Цахим хаяг: tsogtj@audit.gov.mn

Энэхүү аудитын тайлантай холбоотой нэмэлт мэдээллийг дээрх хаягаар авна уу.

Агуулга

1. Аудитын дүгнэлт	3-4
2. Аудит хийсэн санхүүгийн тайлан, төсвийн гүйцэтгэл	5-10
3. Санхүүгийн тайлангийн тодруулга	11-18
3.1 Байгууллага, түүний үйл ажиллагаа	11
3.2 Байгууллагын гадаад, дотоод орчин	11
3.3 Санхүүгийн тайлагналын үзэл баримтлал	12
3.4 Нягтлан бодох бүртгэлийн гол бодлого, толилуулгад гарсан өөрчлөлт	12-17
3.5 Төсвийн төлөвлөлт, гүйцэтгэл, нэмэлт төсөв	17-18
4. Аудитын тайлан	18-21
4.1 Ерөнхий зүйл	18
4.2 Материаллаг байдал	19
4.3 Төрийн хэмнэлтийн тухай хуулийн хэрэгжилт	19
4.4 Санхүүгийн тайлангийн аудитаар шалгасан нийцлийн аудитын асуудал	19
4.5 Завсрын аудитын үр дүн, өмнөх зөвлөмжийн хэрэгжилт	20
4.6 Дараагийн аудитаар анхаарах асуудал	21-22
5. Аудитын илрүүлэлт	22-25
6. Аудитаар илэрсэн буруу илэрхийллийн нэгтгэл	25

Товчилсон үгийн жагсаалт

АДБОУС	Аудитын Дээд Байгууллагын Олон Улсын Стандарт
МХГ	Мэргэжлийн хяналтын газар
НДЕГ	Нийгмийн даатгалын ерөнхий газар
НДС	Нийгмийн даатгалын сан
НДХ	Нийгмийн даатгалын хэлтэс
НДШ	Нийгмийн даатгалын шимтгэл
НДҮЗ	Нийгмийн даатгалын үндэсний зөвлөл
ҮОМШӨ	Үйлдвэрлэлийн осол, мэргэжлээс шалтгаалах өвчин
ЭМДС	Эрүүл мэндийн даатгалын сан

СЭЛЭНГЭ АЙМАГ ДАХЬ
ТӨРИЙН АУДИТЫН ГАЗАР

II баг, Цагаан эрэг, Сүхбаатар сум,
Сэлэнгэ аймаг, 43081
Утас/Факс: (976)-7036-3040
Цахим шуудан: Selenge@audit.gov.mn
Цахим хуудас: www.audit.mn

СЭЛЭНГЭ АЙМГИЙН НИЙГМИЙН
ДААТГАЛЫН ГАЗРЫН ДАРГА
С.ОТГОНЖАРГАЛ ТАНАА

2024.03.14 № СЭА-2024/178-НА-СГА-ТЦСЗ
танай _____-ны № _____-т

Өөрчлөлтгүй дүгнэлт

Төрийн аудитын тухай хуулийн 6 дугаар зүйлийн 6.3.1, 8 дугаар зүйлийн 8.1, Төсвийн тухай хуулийн 8 дугаар зүйлийн 8.9.2-т заасны дагуу Сэлэнгэ аймгийн Нийгмийн даатгалын хэлтсийн 2023 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрөөрх нэгтгэсэн санхүүгийн байдал, санхүүгийн үр дүн, мөнгөн гүйлгээний тайлан, цэвэр хөрөнгө/өмчийн өөрчлөлт, тодруулгууд болон төсвийн гүйцэтгэлд аудит хийлээ.

Сэлэнгэ аймгийн Нийгмийн даатгалын хэлтсийн 2023 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрөөрх нэгтгэсэн санхүүгийн тайлан, төсвийн гүйцэтгэлийг Төсвийн тухай хууль, Нягтлан бодох бүртгэлийн тухай хууль, Улсын секторын нягтлан бодох бүртгэлийн олон улсын стандартад нийцүүлэн бүх материаллаг зүйлсийн хувьд үнэн зөв толилуулсан байна.

Дүгнэлтийн үндэслэл

Төрийн аудитын байгууллага аудит хийхдээ Аудитын дээд байгууллагын олон улсын стандарт, түүнд нийцүүлэн Монгол Улсын Ерөнхий аудиторын баталсан журам, зааврын дагуу гүйцэтгэж, аудит хийгдэх байгууллагаас хараат бус, аудиторын ёс зүйн үүрэг, хариуцлагыг биелүүлж ажилласан.

Бидний цуглуулсан хангалттай бөгөөд зохистой аудитын нотолгоо нь дүгнэлт өгөх үндэслэл болно.

Асуудлыг онцолсон хэсэг

Нийгмийн даатгалын шимтгэлийн авлагыг барагдуулах ажлыг зохион байгуулснаар 2023 онд Цемент шохой ТӨХК-аас авах 1,155,864.2 мянган төгрөгийн авлагыг бүрэн барагдуулсан байна.

Аудитын гол асуудал

2023 онд шинэчлэн найруулж, баталсан Нийгмийн даатгалын ерөнхий хуулийн 34 дүгээр зүйлийн 34.1-т "Нийгмийн даатгалын байгууллагын тогтолцоо нь ... аймаг, нийслэл, дүүргийн **нийгмийн даатгалын газар**, сум, дүүргийн тасаг, нийгмийн даатгалын байцаагч, ажилтнаас бүрдэнэ" гэж заасныг

үндэслэн НДЕГ-ын даргын 2023 дугаар 12 дугаар сарын 18-ны өдрийн А/169 дүгээр тушаалаар 2024 оны 01 дүгээр сарын 01-ний өдрөөс эхлэн Нийгмийн даатгалын хэлтсийг Сэлэнгэ аймгийн Нийгмийн даатгалын газар болгон өөрчилсөн байна.

Бусад асуудлын хэсэг

Байгууллагын удирдлага бусад мэдээлэлтэй холбоотой үүрэг хариуцлагыг хүлээнэ.

Тус хэлтэс нь тайлант оны гүйцэтгэлийн төлөвлөгөөг 7 зорилтын хүрээнд 37 арга хэмжээг хэрэгжүүлэхээр төлөвлөж, биелэлтийг 88.4 хувьтай үнэлүүлсэн байна.

Санхүүгийн тайланд өгсөн бидний дүгнэлт бусад мэдээллийг хамраагүй болно.

Санхүүгийн тайланд төсвийн захирагчийн хүлээх үүрэг, хариуцлага

Төсвийн захирагч санхүүгийн тайлан, төсвийн гүйцэтгэлийг Төсвийн тухай хууль, Нягтлан бодох бүртгэлийн тухай хууль, Улсын секторын нягтлан бодох бүртгэлийн олон улсын стандартын дагуу үнэн зөв бэлтгэж толилуулах үүрэгтэй.

Санхүүгийн тайланг залилан эсвэл алдааны улмаас үүсэх материаллаг буруу илэрхийлэлгүй бэлтгэхэд шаардлагатай гэж үзсэн дотоод хяналтыг тодорхойлж, хэрэгжүүлэх үүрэг хариуцлага хүлээнэ.

Төрийн аудитын байгууллагын үүрэг, хариуцлага

Төрийн аудитын байгууллага залилан эсвэл алдааны улмаас үүсэх материаллаг буруу илэрхийллээс санхүүгийн тайлан бүхэлдээ ангид эсэх талаарх үндэслэлтэй баталгаажуулалт олж авах, дүгнэлт, зөвлөмж бүхий аудитын тайлан гаргах зорилготой.

Үндэслэлтэй баталгаажуулалт нь дээд түвшнийх боловч үнэмлэхүй түвшний баталгаажуулалт биш бөгөөд АДБОУС-ын дагуу хийсэн аудитаар бүх материаллаг буруу илэрхийлэл бүрийг илрүүлнэ гэсэн баталгаа болохгүй юм.

Буруу илэрхийлэл нь залилан эсвэл алдаанаас үүсэж болох бөгөөд дангаараа эсвэл нийлээд уг санхүүгийн тайланд үндэслэн гарах хэрэглэгчдийн эдийн засгийн шийдвэрт нөлөөлөх үндэслэлтэй байвал материаллаг гэж үздэг.

ДАРГА, ТЭРГҮҮЛЭХ АУДИТОР

Ч.ЭНХТУЯА

2. АУДИТ ХИЙСЭН САНХҮҮГИЙН НЭГТГЭСЭН ТАЙЛАН, ТӨСВИЙН ГҮЙЦЭТГЭЛ

2.1 Аудит хийсэн санхүүгийн нэгтгэсэн байдлын тайлан /мянган төгрөгөөр/

Код	Үзүүлэлт	Эхний үлдэгдэл	Эцсийн үлдэгдэл
1	ЭРГЭЛТИЙН ХӨРӨНГИЙН ДҮН	31,411,302.12	28,919,903.02
31	МӨНГӨН ХӨРӨНГӨ	12,717,333.20	15,272,505.58
31200	Банкинд байгаа бэлэн мөнгө	12,717,333.20	15,272,505.58
31210	Төгрөг	12,717,333.20	15,272,505.58
31211	Төрийн сангийн харилцах	1,568.15	127,567.13
31213	Арилжааны банк дахь харилцах	12,714,816.05	15,143,989.46
31214	Бусад төсөл, нөөцийн харилцах	949.00	949.00
33	АВЛАГА	18,684,731.27	13,630,878.13
33200	Төлбөртэй үйлчилгээний авлага	6,597,033.73	8,460,611.93
33300	Татаас, санхүүжилтийн авлага	11,361,077.02	4,454,122.75
33500	Бусад авлага	726,620.51	716,143.45
33510	Байгууллагаас авах авлага	726,518.26	716,041.19
33520	Хувь хүмүүсээс авах авлага	102.26	102.26
35	БАРАА МАТЕРИАЛ	9,237.64	16,519.31
35400	Хангамжийн материал	9,237.64	16,519.31
35410	Бичиг хэргийн материал	642.10	3,304.50
35420	Аж ахуйн материал	4,125.95	10,505.20
35430	Сэлбэг хэрэгсэл	859.80	859.80
35440	Түлш, шатах тослох материал	1,380.00	408.51
35470	Бусад хангамжийн материал	2,229.79	1,441.31
2	ЭРГЭЛТИЙН БУС ХӨРӨНГИЙН ДҮН	1,373,094.96	1,294,414.81
39	ҮНДСЭН ХӨРӨНГӨ	1,373,094.96	1,294,414.81
39200	Биет хөрөнгө	1,358,657.76	1,279,977.61
39201	Барилга, байгууламж, орон сууц	1,387,219.74	1,387,219.74
39202	Хуримтлагдсан элэгдэл	(163,915.39)	(203,660.22)
39203	Авто-тээврийн хэрэгсэл	12,540.00	12,540.00
39204	Хуримтлагдсан элэгдэл	(2,508.00)	(5,016.00)
39205	Машин тоног төхөөрөмж(компьютер)	128,109.90	132,219.62
39206	Хуримтлагдсан элэгдэл	(26,876.75)	(59,353.25)
39207	Тавилга, аж ахуйн эд хогшил	111,825.84	112,116.63
39208	Хуримтлагдсан элэгдэл	(87,737.58)	(96,088.91)
39300	Биет бус хөрөнгө	14,437.20	14,437.20
39303	Бусад биет бус хөрөнгө	14,437.20	14,437.20
3	НИЙТ ХӨРӨНГИЙН ДҮН III=I+II	32,784,397.08	30,214,317.84
4	НИЙТ ӨР ТӨЛБӨР	713,794.53	1,209,475.06
41	БОГИНО ХУГАЦААТ ӨР ТӨЛБӨР	713,794.53	1,209,475.06
41300	Өглөг	152,261.35	224,636.98
41320	Бараа үйлчилгээний зардлын өглөг	152,159.33	224,534.96
41360	Бусад өглөг	102.02	102.02
41361	Байгууллагад төлөх өглөг	102.02	102.02
41400	Урьдчилж орсон орлого	561,533.18	984,838.08
41410	Засгийн газрын байгууллага, бусад шатны төсөв	561,533.18	984,838.08
5	ЦЭВЭР ХӨРӨНГӨ ӨМЧИЙН ДҮН	32,070,602.55	29,004,842.78
51	Засгийн газрын хувь оролцоо	32,070,602.55	29,004,842.78
51100	Засгийн газрын оруулсан капитал	349,539.03	349,539.03
511001	Улсын төсвийн оруулсан хөрөнгө	349,539.03	349,539.03
51200	Хуримтлагдсан үр дүн	31,585,539.77	28,519,780.00
51210	Өмнөх үеийн үр дүн	33,946,502.38	31,584,997.32
51220	Тайлант үеийн үр дүн	(2,360,962.61)	(3,065,217.32)
51300	Хөрөнгийн дахин үнэлгээний зөрүү	135,523.75	135,523.75
6	ӨР ТӨЛБӨР, ЦЭВЭР ХӨРӨНГӨ ӨМЧИЙН ДҮН VI=IV+V	32,784,397.08	30,214,317.84

2.2 Аудит хийсэн санхүүгийн нэгтгэсэн үр дүнгийн тайлан /мянган төгрөгөөр/

Код	Үзүүлэлт	ӨМНӨХ ОН	ТАЙЛАНТ ОН
I	ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ОРЛОГЫН ДҮН (I)	281,986,889,769.4	167,009,378,118.5
11	ТАТВАРЫН ОРЛОГО	66,173,391,278.1	82,197,958,971.8
112	Нийгмийн даатгалын шимтгэлийн орлого	66,173,391,278.1	82,197,958,971.8
112001	Тэтгэврийн даатгалын шимтгэл	45,200,645,195.9	56,218,893,494.6
112002	Тэтгэмжийн даатгалын шимтгэл	4,754,090,981.1	5,914,168,668.3
112003	ҮОМШ өвчний даатгалын шимтгэл	4,358,201,074.3	5,298,040,470.5
112004	Ажилгүйдлийн даатгалын шимтгэл	949,747,077.0	1,199,356,786.2
112005	Эрүүл мэндийн даатгалын шимтгэл	10,910,706,949.8	13,567,499,552.2
12	ТАТВАРЫН БУС ОРЛОГО	111,357,463.4	184,278,619.6
120	Нийтлэг татварын бус орлого	111,357,463.4	184,278,619.6
120002	Хүүгийн орлого	-	98,614,029.1
120004	Төсөв байгууллагын өөрийн орлого	24,714,035.2	24,476,482.3
1200041	Үндсэн үйл ажиллагааны орлогоос санхүүжих	24,646,035.2	24,476,482.3
1200042	Туслах үйл ажиллагааны орлогоос санхүүжих	68,000.0	-
120009	Бусад орлого	78,878,831.0	59,702,794.0
120017	Үнэ төлбөргүй хүлээн авсан орлого - Үндсэн хөрөнгө	7,764,597.3	1,485,314.2
13	ТУСЛАМЖ, САНХҮҮЖИЛТИЙН ОРЛОГО	215,702,141,027.9	84,627,140,527.1
1310	Улсын төвлөрсөн төсвөөс	15,965,218,390.0	19,121,832,310.1
131001	Урсгал үйл ажиллагааны санхүүжилт	15,965,218,390.0	19,121,832,310.1
131103	ЗГНХ,ЗДНХөрөнгө,түүнтэй адилтгах ангилагдаагүй нөөц хөрөнгөөс тухайн төсвийн захирагчид хуваарилсан хөрөнгө	-	8,975,000.0
1330	Төсвийн захирагчдаас	198,765,161,537.9	63,828,614,317.0
133002	Төвлөрүүлэх шилжүүлэг	198,765,161,537.9	63,828,614,317.0
1340	Нийгмийн даатгалын сангийн төсвөөс санхүүжих	971,761,100.0	1,667,718,900.0
134001	Нийгмийн даатгалын сангаас санхүүжих	954,442,500.0	1,667,718,900.0
134002	Эрүүл мэндийн даатгалын сангаас санхүүжих	17,318,600.0	-
II	ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ЗАРДЛЫН ДҮН	284,347,852,379.1	170,074,595,442.9
21	УРСГАЛ ЗАРДАЛ	284,347,852,379.1	170,074,595,442.9
210	БАРАА, АЖИЛ ҮЙЛЧИЛГЭЭНИЙ ЗАРДАЛ	946,021,344.1	1,624,291,553.3
2101	Цалин хөлс болон нэмэгдэл урамшил	698,198,108.3	1,111,840,389.4
210101	Үндсэн цалин	521,524,948.7	692,519,759.2
210102	Нэмэгдэл	107,407,712.6	271,020,312.5
210103	Унаа хоолны хөнгөлөлт	22,938,653.0	34,251,406.0
210104	Урамшуулал	46,326,794.0	114,048,911.7
2102	Ажил олгогчоос нийгмийн даатгалд төлөх шимтгэл	87,755,036.4	138,978,012.4
210201	Тэтгэврийн даатгал	60,681,615.6	95,290,209.3
210202	Тэтгэмжийн даатгал	7,139,007.8	11,211,883.0
210203	ҮОМШӨ-ний даатгал	5,637,285.9	9,538,905.8
210204	Ажилгүйдлийн даатгал	1,278,659.3	2,079,597.5
210205	Эрүүл мэндийн даатгал	13,018,467.8	20,857,416.9
2103	Байр ашиглалттай холбоотой тогтмол зардал	58,474,799.9	70,893,209.3
210301	Гэрэл, цахилгаан	4,874,750.8	6,141,370.8
210302	Түлш, халаалт	51,097,094.9	62,231,410.5
210303	Цэвэр, бохир ус	2,502,954.2	2,520,428.0
2104	Хангамж, бараа материалын зардал	18,776,696.2	36,004,280.7
210401	Бичиг хэрэг	6,161,300.0	13,087,700.0
210402	Тээвэр, шатахуун	4,819,000.0	6,631,961.0
210403	Шуудан, холбоо, интернэтийн төлбөр	3,808,566.2	2,141,477.2
210405	Хог хаягдал зайлуулах, хортон мэрэгчдийн устгал, ариутгал	212,400.0	568,000.0
210406	Бага үнэтэй, түргэн элэгдэх, ахуйн эд зүйлс	3,775,430.0	12,993,600.0
210408	Бараа материал акталсны зардал	-	581,542.5
2106	Эд хогшил, урсгал засварын зардал	1,919,360.0	146,613,686.0
210601	Багаж, техник, хэрэгсэл	-	770,000.0
210604	Урсгал засвар	1,919,360.0	145,843,686.0

2107	Томилолт, зочны зардал	6,883,300.0	13,778,900.0
210702	Дотоод албан томилолт	6,883,300.0	13,778,900.0
2108	Бусдаар гүйцэтгүүлсэн ажил, үйлчилгээний төлбөр, хураамж	16,523,085.0	15,346,357.0
210801	Бусдаар гүйцэтгүүлсэн бусад нийтлэг ажил үйлчилгээний төлбөр хураамж	2,643,000.0	3,173,000.0
210803	Даатгалын үйлчилгээ	494,250.0	494,250.0
210804	Тээврийн хэрэгслийн татвар	268,350.0	52,700.0
210807	Газрын төлбөр	44,126.0	10,343.0
210808	Банк, санхүүгийн байгууллагын үйлчилгээний хураамж	10,395,320.0	9,592,920.0
210809	Улсын мэдээллийн маягт хэвлэх, бэлтгэх	2,678,039.0	2,023,144.0
2109	Бараа үйлчилгээний бусад зардал	57,490,958.3	90,836,718.5
210901	Бараа үйлчилгээний бусад зардал	-	8,975,000.0
210902	Хичээл үйлдвэрлэлийн дадлага хийх	1,559,000.0	1,262,500.0
210903	Үндсэн хөрөнгийн элэгдэл, хорогдол	55,931,958.3	80,599,218.5
213	УРСГАЛ ШИЛЖҮҮЛЭГ	283,401,831,035.0	168,450,303,889.6
2132	Бусад урсгал шилжүүлэг	121,064,201,329.0	143,368,251,203.5
213202	Нийгмийн даатгалын тэтгэвэр, тэтгэмж	121,024,586,569.0	143,328,818,543.5
213204	Ажил олгогчоос олгох бусад тэтгэмж, урамшуулал	10,463,460.0	10,191,760.0
213207	Тэтгэвэрт гарахад олгох нэг удаагийн мөнгөн тэтгэмж	29,151,300.0	29,240,900.0
2135	Төсвийн захирагчдаас олгосон санхүүжилт, шилжүүлэг	162,337,629,706.0	25,082,052,686.2
213503	Төвлөрүүлэх шилжүүлэг	162,337,629,706.0	25,082,052,686.2
III	ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ҮР ДҮН (III)=(I)-(II)	(2,360,962,609.8)	(3,065,217,324.4)
VI	ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ НИЙТ ҮР ДҮН (VI)=(III)+(IV)-(V)	(2,360,962,609.8)	(3,065,217,324.4)

2.3 Аудит хийсэн нэгтгэсэн цэвэр хөрөнгө/өмчийн өөрчлөлтийн тайлан

/мянган төгрөгөөр/

Код	Үзүүлэлт	Засгийн газрын оруулсан капитал	Дахин үнэлгээний нөөц	Хуримтлагдсан дүн	Засгийн газрын хувь оролцооны нийт дүн
1	2021 оны 12-р сарын 31-нээрх үлдэгдэл	349,539.03	135,523.75	33,953,306.61	34,438,369.39
2	Нягтлан бодох бүртгэлийн бодлогын өөрчлөлт	-	-	(6,804.23)	(6,804.23)
3	Дахин илэрхийлсэн үлдэгдэл	349,539.03	135,523.75	33,946,502.38	34,431,565.16
9	Тайлант үеийн үр дүн	-	-	(2,360,962.61)	(2,360,962.61)
10	2022 оны 12-р сарын 31-нээрх үлдэгдэл	349,539.03	135,523.75	31,585,539.77	32,070,602.55
11	2023 оны 1-р сарын 1-нээрх үлдэгдэл	349,539.03	135,523.75	31,585,539.77	32,070,602.55
12	Нягтлан бодох бүртгэлийн бодлогын өөрчлөлт	-	-	(542.45)	(542.45)
13	Дахин илэрхийлсэн үлдэгдэл	349,539.03	135,523.75	31,584,997.32	32,070,060.10
19	Тайлант үеийн үр дүн	-	-	(3,065,217.32)	(3,065,217.32)
20	2023 оны 6-р сарын 30-наарх үлдэгдэл	349,539.03	135,523.75	28,519,780.00	29,004,842.78

2.4 Аудит хийсэн нэгтгэсэн мөнгөн гүйлгээний тайлан

/мянган төгрөгөөр/

Код	Үзүүлэлт	ӨМНӨХ ОН	ТАЙЛАНТ ОН
I	ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ МӨНГӨН ОРЛОГЫН ДҮН (I)	288,607,938.20	172,773,159.60
11	ТАТВАРЫН ОРЛОГО	71,237,390.70	80,441,960.54
112	Нийгмийн даатгалын шимтгэлийн орлого	71,237,390.70	80,441,960.54
112001	Тэтгэврийн даатгалын шимтгэл	48,680,815.55	55,036,086.19
112002	Тэтгэмжийн даатгалын шимтгэл	5,125,844.30	5,785,174.58
112003	ҮОМШ өвчний даатгалын шимтгэл	4,689,114.34	5,181,569.95
112004	Ажилгүйдлийн даатгалын шимтгэл	1,022,562.78	1,168,746.09
112005	Эрүүл мэндийн даатгалын шимтгэл	11,719,053.74	13,270,383.75
12	ТАТВАРЫН БУС ОРЛОГО	243,178.52	278,035.49
120	Нийтлэг татварын бус орлого	243,178.52	278,035.49
120002	Хүүгийн орлого	-	98,610.03
120004	Төсөв байгууллагын өөрийн орлого	242,648.86	179,425.46
1200041	Үндсэн үйл ажиллагааны орлогоос санхүүжих	242,580.86	179,425.46
1200042	Туслах үйл ажиллагааны орлогоос санхүүжих	68.00	-
120009	Бусад орлого	529.66	-
13	ТУСЛАМЖ, САНХҮҮЖИЛТИЙН ОРЛОГО	217,127,368.97	92,053,163.57
1310	Улсын төвлөрсөн төсвөөс	17,463,128.70	26,552,384.10
131001	Урсгал үйл ажиллагааны санхүүжилт	17,463,128.70	26,552,384.10
1311	Нэмэлт санхүүжилтийн орлого	-	8,975.00
131103	ЗГНХ,ЗДНХөрөнгө,түүнтэй адилтгах ангилалдаагүй нөөц хөрөнгөөс тухайн төсвийн захирагчид хуваарилсан хөрөнгө	-	8,975.00
1330	Төсвийн захирагчдаас	198,692,479.17	63,824,085.57
133002	Төвлөрүүлэх шилжүүлэг	198,692,479.17	63,824,085.57
1340	Нийгмийн даатгалын сангийн төсвөөс санхүүжих	971,761.10	1,667,718.90
134001	Нийгмийн даатгалын сангаас санхүүжих	954,442.50	1,667,718.90
134002	Эрүүл мэндийн даатгалын сангаас санхүүжих	17,318.60	-
II	НИЙТ ЗАРЛАГА ба ЦЭВЭР ЗЭЭЛИЙН ДҮН	284,496,854.47	170,217,987.22
299990	Устгал	-	-
21	УРСГАЛ ЗАРДАЛ	284,496,854.47	170,217,987.22
210	БАРАА, АЖИЛ ҮЙЛЧИЛГЭЭНИЙ ЗАРДАЛ	888,695.70	1,546,879.00
2101	Цалин хөлс болон нэмэгдэл урамшил	698,198.11	1,111,840.39
210101	Үндсэн цалин	521,524.95	692,519.76
210102	Нэмэгдэл	107,407.71	271,020.31
210103	Унаа хоолны хөнгөлөлт	22,938.65	34,251.41
210104	Урамшуулал	46,326.79	114,048.91
2102	Ажил олгогчоос нийгмийн даатгалд төлөх шимтгэл	87,755.04	138,978.01
210201	Тэтгэврийн даатгал	60,681.62	95,290.21
210202	Тэтгэмжийн даатгал	7,139.01	11,211.88
210203	ҮОМШӨ-ний даатгал	5,637.29	9,538.91
210204	Ажилгүйдлийн даатгал	1,278.66	2,079.60
210205	Эрүүл мэндийн даатгал	13,018.47	20,857.42
2103	Байр ашиглалттай холбоотой тогтмол зардал	58,474.80	70,893.21
210301	Гэрэл, цахилгаан	4,874.75	6,141.37
210302	Түлш, халаалт	51,097.09	62,231.41
210303	Цэвэр, бохир ус	2,502.95	2,520.43
2104	Хангамж, бараа материалын зардал	20,061.05	41,214.09
210401	Бичиг хэрэг	6,266.90	13,471.30
210402	Тээвэр, шатахуун	6,199.00	5,660.47
210403	Шуудан, холбоо, интернэтийн төлбөр	3,808.57	2,141.48
210405	Хог хаягдал зайлуулах, хортон мэрэгчдийн устгал, ариутгал	212.40	568.00
210406	Бага үнэтэй, түргэн элэгдэх, ахуйн эд зүйлс	3,574.18	19,372.85
2106	Эд хогшил, урсгал засварын зардал	1,919.36	146,613.69
210601	Багаж, техник, хэрэгсэл	-	770.00
210604	Урсгал засвар	1,919.36	145,843.69
2107	Томилолт, зочны зардал	6,883.30	13,778.90
210702	Дотоод албан томилолт	6,883.30	13,778.90

2108	Бусдаар гүйцэтгүүлсэн ажил, үйлчилгээний төлбөр, хураамж	13,845.05	13,323.21
210801	Бусдаар гүйцэтгүүлсэн бусад нийтлэг ажил үйлчилгээний төлбөр хураамж	2,643.00	3,173.00
210803	Даатгалын үйлчилгээ	494.25	494.25
210804	Тээврийн хэрэгслийн татвар	268.35	52.70
210807	Газрын төлбөр	44.13	10.34
210808	Банк, санхүүгийн байгууллагын үйлчилгээний хураамж	10,395.32	9,592.92
2109	Бараа үйлчилгээний бусад зардал	1,559.00	10,237.50
210901	Бараа үйлчилгээний бусад зардал	-	8,975.00
210902	Хичээл үйлдвэрлэлийн дадлага хийх	1,559.00	1,262.50
213	УРСГАЛ ШИЛЖҮҮЛЭГ	283,608,158.78	168,671,108.22
2132	Бусад урсгал шилжүүлэг	121,270,529.07	143,589,055.53
213202	Нийгмийн даатгалын тэтгэвэр, тэтгэмж	121,018,409.30	143,282,991.02
213204	Ажил олгогчоос олгох бусад тэтгэмж, урамшуулал	10,463.46	10,191.76
213205	Төрөөс иргэдэд олгох тэтгэмж, урамшуулал	212,505.01	266,631.85
213207	Тэтгэвэрт гарахад олгох нэг удаагийн мөнгөн тэтгэмж	29,151.30	29,240.90
2135	Төсвийн захирагчдаас олгосон санхүүжилт, шилжүүлэг	162,337,629.71	25,082,052.69
213503	Төвлөрүүлэх шилжүүлэг	162,337,629.71	25,082,052.69
III	ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ЦЭВЭР МӨНГӨН ГҮЙЛГЭЭ	4,111,083.72	2,555,172.38
VIII	НИЙТ ЦЭВЭР МӨНГӨН ГҮЙЛГЭЭ (VIII)=(III)+(VI)+(VII)	4,111,083.72	2,555,172.38
101	Мөнгө, түүнтэй адилтах хөрөнгийн эхний үлдэгдэл	8,606,249.48	12,717,333.20
20	Мөнгө, түүнтэй адилтах хөрөнгийн эцсийн үлдэгдэл	12,717,333.20	15,272,505.58

2.5 Аудит хийсэн төсвийн гүйцэтгэлийн тайлан

/мянган төгрөгөөр/

Код	Үзүүлэлт	Төлөвлөгөө	Төсвийн гүйцэтгэлийн тайлан	Гүйцэтгэл зөрүү	Хувь
II	НИЙТ ЗАРЛАГА БА ЦЭВЭР ЗЭЭЛИЙН ДҮН	149,025,621.10	144,860,327.69	4,165,293.41	97.20
21	УРСГАЛ ЗАРДАЛ	149,025,621.10	144,860,327.69	4,165,293.41	97.20
210	БАРАА, АЖИЛ ҮЙЛЧИЛГЭЭНИЙ ЗАРДАЛ	1,640,200.80	1,537,904.00	102,296.80	93.76
2101	Цалин хөлс болон нэмэгдэл урамшил	1,191,169.50	1,111,840.39	79,329.11	93.34
210101	Үндсэн цалин	660,848.10	692,519.76	(31,671.66)	104.79
210102	Нэмэгдэл	329,391.10	271,020.31	58,370.79	82.28
210103	Унаа хоолны хөнгөлөлт	53,443.90	34,251.41	19,192.49	64.09
210104	Урамшуулал	147,486.40	114,048.91	33,437.49	77.33
2102	Ажил олгогчоос нийгмийн даатгалд төлөх шимтгэл	148,896.40	138,978.01	9,918.39	93.34
210201	Тэтгэврийн даатгал	101,249.60	95,290.21	5,959.39	94.11
210202	Тэтгэмжийн даатгал	11,911.70	11,211.88	699.82	94.12
210203	ҮОМШӨ-ний даатгал	9,529.40	9,538.91	(9.51)	100.10
210204	Ажилгүйдлийн даатгал	2,382.30	2,079.60	302.70	87.29
210205	Эрүүл мэндийн даатгал	23,823.40	20,857.42	2,965.98	87.55
2103	Байр ашиглалттай холбоотой тогтмол зардал	71,625.80	70,893.21	732.59	98.98
210301	Гэрэл, цахилгаан	8,605.90	6,141.37	2,464.53	71.36
210302	Түлш, халаалт	60,204.00	62,231.41	(2,027.41)	103.37
210303	Цэвэр, бохир ус	2,815.90	2,520.43	295.47	89.51
2104	Хангамж, бараа материалын зардал	42,163.30	41,214.09	949.21	97.75
210401	Бичиг хэрэг	13,733.10	13,471.30	261.80	98.09
210402	Тээвэр, шатахуун	6,176.20	5,660.47	515.73	91.65
210403	Шуудан, холбоо, интернэтийн төлбөр	2,404.00	2,141.48	262.52	89.08
210405	Хог хаягдал зайлуулах, хортон мэрэгчдийн устгал, ариутгал	475.00	568.00	(93.00)	119.58
210406	Бага үнэтэй, түргэн элэгдэх, ахуйн эд зүйлс	19,375.00	19,372.85	2.15	99.99
2106	Эд хогшил, урсгал засварын зардал	146,967.10	146,613.69	353.41	99.76
210601	Багаж, техник, хэрэгсэл	905.40	770.00	135.40	85.05
210604	Урсгал засвар	146,061.70	145,843.69	218.01	99.85
2107	Томиллолт, зочны зардал	16,110.90	13,778.90	2,332.00	85.53
210702	Дотоод албан томиллолт	16,110.90	13,778.90	2,332.00	85.53
2108	Бусдаар гүйцэтгүүлсэн ажил, үйлчилгээний төлбөр, хураамж	21,367.80	13,323.21	8,044.59	62.35
210801	Бусдаар гүйцэтгүүлсэн бусад нийтлэг ажил үйлчилгээний төлбөр хураамж	7,362.00	3,173.00	4,189.00	43.10
210803	Даатгалын үйлчилгээ	500.00	494.25	5.75	98.85
210804	Тээврийн хэрэгслийн татвар	250.00	52.70	197.30	21.08
210807	Газрын төлбөр	115.00	10.34	104.66	8.99
210808	Банк, санхүүгийн байгууллагын үйлчилгээний хураамж	13,140.80	9,592.92	3,547.88	73.00

2109	Бараа үйлчилгээний бусад зардал	1,900.00	1,262.50	637.50	66.45
210902	Хичээл үйлдвэрлэлийн дадлага хийх	1,900.00	1,262.50	637.50	66.45
213	УРСГАЛ ШИЛЖҮҮЛЭГ	147,385,420.30	143,322,423.68	4,062,996.62	97.24
2132	Бусад урсгал шилжүүлэг	147,385,420.30	143,322,423.68	4,062,996.62	97.24
213202	Нийгмийн даатгалын тэтгэвэр, тэтгэмж	147,345,426.40	143,282,991.02	4,062,435.38	97.24
213204	Ажил олгогчоос олгох бусад тэтгэмж, урамшуулал	10,753.00	10,191.76	561.24	94.78
213207	Тэтгэвэрт гарахад олгох нэг удаагийн мөнгөн тэтгэмж	29,240.90	29,240.90	-	100.00
III	ЗАРДЛЫГ САНХҮҮЖҮҮЛЭХ ЭХ ҮҮСВЭР	149,025,621.10	93,914,615.94	55,111,005.16	63.02
31	УЛСЫН ТӨСВӨӨС САНХҮҮЖИХ	26,552,384.10	26,552,384.10	-	100.00
310001	Улсын төсвөөс санхүүжих	26,552,384.10	26,552,384.10	-	100.00
33	НИЙГМИЙН ДААТГАЛЫН САНГИЙН ТӨСВӨӨС САНХҮҮЖИХ	122,473,237.00	67,268,234.84	55,205,002.16	54.92
330001	Нийгмийн даатгалын сангаас санхүүжих	122,473,237.00	67,268,234.84	55,205,002.16	54.92
35	ТӨСӨВТ БАЙГУУЛЛАГЫН ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНААС	-	93,997.00	(93,997.00)	#DIV/0!
350001	Үндсэн үйл ажиллагааны орлогоос санхүүжих	-	93,997.00	(93,997.00)	#DIV/0!
350002	Туслах үйл ажиллагааны орлогоос санхүүжих	-	-	-	#DIV/0!
4	Мөнгө, түүнтэй адилгах хөрөнгийн эхний үлдэгдэл	-	12,717,333.20	(12,717,333.20)	#DIV/0!
5	Мөнгө, түүнтэй адилгах хөрөнгийн эцсийн үлдэгдэл	-	15,272,505.58	(15,272,505.58)	#DIV/0!
6	ТӨСВИЙН БУСАД МЭДЭЭЛЛИЙН АНГИЛАЛ	119.00	119.00	-	100.00
61	БАЙГУУЛЛАГЫН ТОО	1.00	1.00	-	100.00
62	АЖИЛЛАГСАДЫН ТОО	59.00	59.00	-	100.00
620001	Удирдах ажилтан	1.00	1.00	-	100.00
620002	Гүйцэтгэх ажилтан	49.00	49.00	-	100.00
620003	Үйлчлэх ажилтан	9.00	9.00	-	100.00

2.6 Аудит хийсэн нэмэлт төсвийн гүйцэтгэлийн тайлан

/мянган төгрөгөөр/

Код	Үзүүлэлт	ТЗ цэвэр дүн
II	НИЙТ ЗАРЛАГА БА ЦЭВЭР ЗЭЭЛИЙН ДҮН	8,975.00
21	УРСГАЛ ЗАРДАЛ	8,975.00
210	БАРАА, АЖИЛ ҮЙЛЧИЛГЭЭНИЙ ЗАРДАЛ	8,975.00
2109	Бараа үйлчилгээний бусад зардал	8,975.00
210901	Бараа үйлчилгээний бусад зардал	8,975.00
I	ЗАРДЛЫГ САНХҮҮЖҮҮЛЭХ ЭХ ҮҮСВЭР	8,975.00
1311	Нэмэлт санхүүжилтийн орлого	8,975.00
131103	ЗГНХ,ЗДНХөрөнгө,түүнтэй адилгах ангилагдаагүй нөөц хөрөнгөөс тухайн төсвийн захирагчид хуваарилсан хөрөнгө	8,975.00

3. САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНГИЙН ТОДРУУЛГА

3.1 Байгууллага, түүний үйл ажиллагаа

Сэлэнгэ аймгийн Нийгмийн даатгалын хэлтэс /цаашид Аймгийн Нийгмийн даатгалын хэлтэс гэх/ нь 2023 онд “Бид даатгуулагчийнхаа итгэл найдвар, сэтгэл ханамжаар үнэлэгдэх нийгмийн даатгалын үйлчилгээг хүргэнэ” гэсэн эрхэм зорилгын хүрээнд үйл ажиллагаа хэрэгжүүлсэн бөгөөд үйл ажиллагааны чиглэлийг дараах байдлаар тодорхойлжээ. Үүнд:

- *Нийгмийн даатгалын тухай хууль, тогтоомжийн хэрэгжилтийг хангах,*
- *Нийгмийн даатгалын хамрах хүрээг өргөтгөх,*
- *Нийгмийн даатгалын сангийн орлогын бүрдүүлэлтийг хангах, уг сангаас тэтгэвэр, тэтгэмж, төлбөрт үйлчилгээний зардлыг цаг тухайд нь олгох,*
- *Нийгмийн даатгалын үйлчилгээг даатгуулагч иргэдэд шуурхай чирээгдэлгүй хүргэх,*
- *Үйлчилгээний чанар, хүртээмж, мэдээллийн ил тод байдлыг сайжруулах,*
- *Даатгалын үйлчилгээнд дэвшилтэд хэлбэр, маркетингийг нэвтрүүлэх,*
- *Менежментийн чадавхыг бэхжүүлэх, ажилтнуудыг чадваржуулах,*
- *Хууль тогтоомжийг сурталчлах ажлыг шинэ шатанд гаргах гэх мэт.*

3.2 Байгууллагын гадаад, дотоод орчин

Тайлант хугацаанд байгууллагын үйл ажиллагаа, санхүү, нягтлан бодох бүртгэлд мөрддөг хууль, тогтоомж, бодлого журамд дараах өөрчлөлт орсон байна. Үүнд:

- *Монгол Улсын 2023 оны Төсвийн тухай хуулиар төсөв, санхүүжилттэй холбоотой,*
- *Хөдөлмөрийн тухай хуульд 2023 оны 07 дугаар сарын 07-нд нэмэлт өөрчлөлт орсон,*
- *Төрийн хэмнэлтийн тухай хуульд 2023 оны 06 дугаар сарын 16, 07 дугаар сарын 07-нд нэмэлт өөрчлөлт орсон,*
- *Төрийн албаны тухай хуульд 2023 оны 01 дүгээр сарын 06, 05 дугаар сарын 04, 06 дугаар сарын 16, 07 дугаар сарын 07, 11 дүгээр сарын 10, 12 дугаар сарын 07-нд нэмэлт өөрчлөлт орсон,*
- *Засгийн газрын 2023 оны 06 дугаар сарын 21-ний өдрийн 241 дүгээр тогтоолоор төрийн албаны зарим албан тушаалын цалингийн сүлжээ, доод хэмжээг шинэчлэн тогтоосон,*
- *Нийгмийн даатгалын сангаас олгох тэтгэмжийн тухай хуульд 2023 оны 07 дугаар сарын 07-ны өдөр шинэчилсэн найруулга хийгдсэн,*
- *Нийгмийн даатгалын ерөнхий хуульд 2023 оны 07 дугаар сарын 07-ны өдөр шинэчилсэн найруулга хийгдсэн гэх мэт.*

Байгууллагын удирдлагын хэрэгжүүлж буй дотоод хяналтаас төлөвлөлтийн үе шатанд аудитад хамааралтай хяналтыг авч үзэж, гүйцэтгэх үе шатанд хяналтын сорил гүйцэтгэсний үр дүнд дотоод хяналтын үйл ажиллагааны зохион байгуулалт, хэрэгжилт үр нөлөөтэй гэж үзлээ.

Тайлант оны 3 дугаар сард НДЕГ-ын Хяналт, шалгалтын газраас тус хэлтсийн 2018-2022 оны үйл ажиллагаа, сангийн орлого бүрдүүлэлт, зарцуулалт болон холбогдох хууль, тогтоомжийн хэрэгжилтэд дотоод хяналт, шалгалтыг хэрэгжүүлсэн байна.

Мөн сар бүрийн төсвийн гүйцэтгэлийн мэдээ, шилэн дансны мэдээллээр дамжуулан төсөв, санхүүгийн үйл ажиллагаанд дотоод хяналт, шалгалтыг гүйцэтгэж байна.

Дотоод хяналт, шалгалтын чиг үүрэг, түүний гүйцэтгэсэн ажлын найдвартай байдлын талаар ойлголт олж авснаар дотоод хяналт, шалгалтын гүйцэтгэсэн ажлыг аудитад ашиглах шаардлагагүй гэж үзлээ.

3.3 Санхүүгийн тайлагналын үзэл баримтлал

Санхүүгийн тайланг бүх материаллаг зүйлсийн хувьд холбогдох санхүүгийн тайлагналын үзэл баримтлалын дагуу бэлтгэсэн эсэх талаар аудитор дүгнэлтээ илэрхийлснээр санхүүгийн тайлангийн зорилтот хэрэглэгчдийн зүгээс үзүүлэх итгэл үнэмшлийн хэмжээг нэмэгдүүлэхэд санхүүгийн тайлангийн аудитын зорилго оршино.

Аймгийн Нийгмийн даатгалын хэлтсийн 2023 оны санхүүгийн тайлан дахь ажил гүйлгээг аккруэл сууриар хөтөлж, нийтлэг зорилготой, үнэн зөв толилуулгын үзэл баримтлалын дагуу бэлтгэсэн байна.

Тус байгууллагад мөрдөж байгаа Нийгмийн даатгалын сангийн нягтлан бодох бүртгэлийн бодлогын баримт бичгийг 2022 онд боловсруулсан бөгөөд уг баримт бичиг нь холбогдох хууль тогтоомж, нягтлан бодох бүртгэлийн стандартад нийцсэн, тус байгууллагын үйл ажиллагааны онцлогт тохирсон байна.

Гэвч Нийгмийн даатгалын ерөнхий хууль, Нийгмийн даатгалын сангаас олгох тэтгэмжийн тухай хуульд шинэчилсэн найруулга хийгдэн 2024 оны 01 дүгээр сараас эхлэн хэрэгжиж байгаа тул уг хуулиуд болон бусад хууль, эрх зүйн актуудын өөрчлөлтийг тусгаж, нягтлан бодох бүртгэлийн бодлогын баримт бичгийг шинэчлэн боловсруулах нь зүйтэй юм.

3.4 Нягтлан бодох бүртгэлийн гол бодлого, толилуулгад гарсан өөрчлөлтүүд

Аймгийн Нийгмийн даатгалын хэлтсийн 2023 оны санхүүгийн нэгтгэсэн тайланг Сангийн сайдын 2015 оны 341 дүгээр тушаалаар баталсан *“Төсвийн ерөнхийлөн захирагчийн болон Засгийн газрын санхүүгийн нэгтгэсэн тайлан, тодруулга бэлтгэх журам”*-ын дагуу бэлтгэсэн байна.

Тайлант хугацаанд нягтлан бодох бүртгэлийн бодлогод өөрчлөлт ороогүй байна.

2023 оны жилийн эцсийн санхүүгийн нэгтгэсэн байдлын тайлангаарх нийт хөрөнгийн дүн өмнөх оноос 2,570,079.3 мянган төгрөгөөр буюу 7.8 хувиар буурсан байна.

Хүснэгт 1. Санхүүгийн байдлын тайлангийн үзүүлэлт

/мянган төгрөгөөр/

Үзүүлэлт	Эхний үлдэгдэл	Эцсийн үлдэгдэл	Өөрчлөлт
Б	1	2	3=2-1
Мөнгөн хөрөнгө	12,717,333.2	15,272,505.6	2,555,172.4
Авлага	18,684,731.3	13,630,878.1	(5,053,853.1)
Бараа материал	9,237.6	16,519.3	7,281.6
Үндсэн хөрөнгө	1,373,095.0	1,294,414.8	(78,680.2)
Нийт хөрөнгө	32,784,397.1	30,214,317.8	(2,570,079.3)
Өр төлбөр	713,794.5	1,209,475.1	495,680.6
Засгийн газрын хувь оролцоо /Эздийн өмч/	32,070,602.6	29,004,842.8	(3,065,759.8)
Өр төлбөр ба цэвэр хөрөнгө/өмчийн дүн	32,784,397.1	30,214,317.8	(2,570,079.3)

Эх сурвалж: Аймгийн НДХ-ийн 2023 оны санхүүгийн нэгтгэсэн тайлан

Өмнөх оны үзүүлэлтээс материаллаг хэмжээний өөрчлөлт гарсан данснудыг тус бүрээр нь тайлбарлан харуулсан болно. Үүнд:

3.4.1 Мөнгөн хөрөнгө

Мөнгөн хөрөнгө дансны эцсийн үлдэгдэл 15,272,505.6 мянган төгрөг болж, өмнөх оноос 2,555,172.4 мянган төгрөгөөр өссөн байна.

Хүснэгт 2. Мөнгөн хөрөнгийн үлдэгдэл

/мянган төгрөгөөр/

Үзүүлэлт	Эхний үлдэгдэл	Эцсийн үлдэгдэл	Өсөлт (+), Бууралт (-)
Банканд байгаа бэлэн мөнгө	12,717,333.2	15,272,505.6	2,555,172.4
Төгрөг	12,717,333.2	15,272,505.6	2,555,172.4
Төрийн сангийн харилцах	1,568.1	127,567.1	125,999.0
Арилжааны банк дахь харилцах	12,714,816.0	15,143,989.5	2,429,173.4
Бусад төсөл, нөөцийн харилцах	949.0	949.0	-
Дүн	12,717,333.2	15,272,505.6	2,555,172.4

Эх сурвалж: Аймгийн НДХ-ийн 2023 оны санхүүгийн нэгтгэсэн тайлан

Мөнгөн хөрөнгийн эцсийн үлдэгдэлд төрийн сангийн 5 харилцах дансанд байршиж буй 127,567.1 мянган төгрөг, арилжааны 4 банкин дахь 95 харилцах дансанд байршиж буй 15,143,989.5 мянган төгрөг зэрэг нийт 15,272,505.6 мянган төгрөг тайлагнагдсан байна.

3.4.2 Авлага

Авлага дансны эцсийн үлдэгдэл 13,630,878.1 мянган төгрөг болж, өмнөх оноос 5,053,853.2 мянган төгрөгөөр буурсан байна.

Хүснэгт 3. Авлагын үлдэгдэл

/мянган төгрөгөөр/

Үзүүлэлт	Эхний үлдэгдэл	Эцсийн үлдэгдэл	Өсөлт (+), Бууралт (-)
НДШ-ийн авлага	6,597,033.7	8,460,611.9	1,863,578.2
Татаас, санхүүжилтийн авлага	11,361,077.0	4,454,122.7	(6,906,954.3)
Байгууллагаас авах авлага	726,518.3	716,041.2	(10,477.1)
Хувь хүмүүсээс авах авлага	102.3	102.3	-
Дүн	18,684,731.3	13,630,878.1	(5,053,853.2)

Авлага дансны үлдэгдэлд дараах авлагууд тайлагнагдсан байна. Үүнд:

- 496 байгууллагын 8,459,547.76 мянган төгрөгийн /1 жил хүртэл хугацаагаар төлөөгүй 1,863,578.2 мянган төгрөг, 1-2 жил хүртэл хугацаагаар төлөөгүй 2,454,844.5 мянган төгрөг, 2-3 жил төлөөгүй 3,211,452.1 мянган төгрөг/, хяналт шалгалтын акт, алдангийн 1,064.1 мянган төгрөгийн зэрэг нийт 8,460,611.9 мянган төгрөгийн НДШ-ийн авлага,
- Нийгмийн даатгалын шимтгэлээс чөлөөлөх, ажилгүйдлийн даатгалын сангаас дэмжлэг үзүүлэх тухай хуулийн дагуу өмнөх онуудад үүссэн шимтгэл чөлөөлөлтийн авлага 10,727,277.0 мянган төгрөг, ажилгүйдлийн даатгалын сангаас олгох дэмжлэгийн авлага 633,800.0 мянган төгрөг зэрэг нийт 11,361,077.0 мянган төгрөгийн улсын төсвөөс авах татаас, санхүүжилтийн авлагаас тайлант онд шимтгэл чөлөөлөлтийн авлага 6,906,954.3 мянган төгрөгийг авч 4,454,122.7 мянган төгрөгийн үлдэгдэлтэй,
- 17 сум, 5 тосгонд байрлах нэгж хоорондын 354,015.2 мянган төгрөгийн, 101 байгууллага, аж ахуй нэгжтэй холбоотой 194,542.5 мянган төгрөгийн, 615 иргэнтэй холбоотой 167,585.8 мянган төгрөгийн зэрэг нийт 716,143.5 мянган төгрөгийн бусад авлага.

3.4.3 Бараа материал

Бараа материалын дансны эцсийн үлдэгдэл 16,519.3 мянган төгрөг болж, өмнөх оноос 7,281.7 мянган төгрөгөөр өссөн байна.

Хүснэгт 4. Бараа материалын үлдэгдэл

Үзүүлэлт	/мянган төгрөгөөр/		
	Эхний үлдэгдэл	Эцсийн үлдэгдэл	Өсөлт (+), Бууралт (-)
Хангамжийн материал	9,237.6	16,519.3	7,281.7
Бичиг хэргийн материал	642.1	3,304.5	2,662.4
Аж ахуйн материал	4,126.0	10,505.2	6,379.2
Сэлбэг хэрэгсэл	859.8	859.8	-
Түлш, шатах тослох материал	1,380.0	408.5	(971.5)
Бусад хангамжийн материал	2,229.8	1,441.3	(788.5)
Дүн	9,237.6	16,519.3	7,281.7

Эх сурвалж: Аймгийн НДХ-ийн 2023 оны санхүүгийн нэгтгэсэн тайлан

Энэ нь тайлант онд 39,274.6 мянган төгрөгийн материал худалдан авсан, НДЕГ-аас 4,095.0 мянган төгрөгийн маягыг хүлээн авсан болон 2024 оноос газар болохтойгоор холбоотой байгууллагын албан бланк, тамга, тэмдэг болон хаяг, самбар шинэчлэгдсэнээс голлон шалтгаалжээ.

3.4.4 Үндсэн хөрөнгө

Үндсэн хөрөнгийн дансны эцсийн үлдэгдэл 1,294,414.8 мянган төгрөг болж, өмнөх оноос 78,680.1 мянган төгрөгөөр буурсан байна.

Хүснэгт 5. Үндсэн хөрөнгийн үлдэгдэл

/мянган төгрөгөөр/

Үзүүлэлт	Эхний үлдэгдэл	Эцсийн үлдэгдэл	Өсөлт (+), Бууралт (-)
Биет хөрөнгө	1,358,657.7	1,279,977.6	(78,680.1)
Барилга, байгууламж, орон сууц	1,387,219.7	1,387,219.7	-
Хуримтлагдсан элэгдэл	(163,915.4)	(203,660.2)	(39,744.8)
Авто-тээврийн хэрэгсэл	12,540.0	12,540.0	-
Хуримтлагдсан элэгдэл	(2,508.0)	(5,016.0)	(2,508.0)
Машин тоног төхөөрөмж (компьютер)	128,109.9	132,219.6	4,109.7
Хуримтлагдсан элэгдэл	(26,876.7)	(59,353.2)	(32,476.5)
Тавилга, аж ахуйн эд хогшил	111,825.8	112,116.6	290.8
Хуримтлагдсан элэгдэл	(87,737.6)	(96,088.9)	(8,351.3)
Биет бус хөрөнгө	14,437.2	14,437.2	-
Бусад биет бус хөрөнгө	14,437.2	14,437.2	-
Дүн	1,373,094.9	1,294,414.8	(78,680.1)

Эх сурвалж: Аймгийн НДХ-ийн 2023 оны санхүүгийн нэгтгэсэн тайлан

Үндсэн хөрөнгийн дансны үлдэгдэл 78,680.1 мянган төгрөгөөр буурсан нь татан буугдсан аймгийн МХГ-аас 4,109.7 мянган төгрөгийн компьютер, 290.8 мянган төгрөгийн тавилга эд хогшлыг үнэ төлбөргүй шилжүүлэн авсан болон тайлант оны хуримтлагдсан элэгдлээс голлон шалтгаалжээ.

3.4.5 Өр төлбөр

Нийт өр төлбөрийн дансны эцсийн үлдэгдэл 1,209,475.06 мянган төгрөг болж, өмнөх оноос 495,680.53 мянган төгрөгөөр өссөн байна.

Хүснэгт 6. Нийт өр төлбөрийн үлдэгдэл

Үзүүлэлт	Эхний үлдэгдэл	Эцсийн үлдэгдэл	Өсөлт (+), Бууралт (-)
Бараа үйлчилгээний зардлын өглөг	152,159.3	224,535.0	72,375.7
Байгууллагад төлөх өглөг	102.0	102.0	-
Засгийн газрын байгууллага, бусад шатны төсөв	561,533.2	984,838.1	423,304.9
Дүн	713,794.5	1,209,475.1	495,680.6

Эх сурвалж: Аймгийн НДХ-ийн 2023 оны санхүүгийн нэгтгэсэн тайлан

Өр төлбөрийн дансны үлдэгдэлд дараах өглөгүүд тайлагнагдсан байна. Үүнд:

- Тэтгэврийн даатгалын сангаас иргэдэд олгох 21,580.5 мянган төгрөг, тэтгэмжийн даатгалын сангаас иргэдэд олгох 58,539.7 мянган төгрөг, 17 сум 5 тосгонд байрлах нэгж хоорондын 53,164.6 мянган төгрөг, 74 байгууллага, аж ахуйн нэгжтэй холбоотой 47,816.5 мянган төгрөг, 2742 иргэнтэй холбоотой 43,451.7 мянган төгрөг, банкны үйлчилгээний хураамжийн 102.0 мянган төгрөг зэрэг нийт 224,637.0 мянган төгрөгийн,
- НДШ урьдчилж төлсөн 318 байгууллагын 294,949.6 мянган төгрөгийн, сайн дурын даатгуулагчдаас НДШ урьдчилж төлсөн 1996 иргэний 88,494.3 мянган төгрөгийн, Ажилласан жил, тэтгэврийн даатгалын шимтгэлийг нөхөн тооцох тухай хуулиар нөхөн даатгалын шимтгэлийг дутуу төлснөөс шалтгаалан ажилласан жилээ тооцуулж чадаагүй 306 иргэнтэй холбоотой 6,206.6 мянган төгрөгийн, 0-3 насны хүүхдээ асарч буй 776 эхийн сайн дурын даатгалын шимтгэлд урьдчилан төлсөн 71,589.8 мянган төгрөг, урьдчилж орсон улсын

төсвийн тэтгэврийн санхүүжилт 523,597.8 мянган төгрөгийн зэрэг нийт 984,838.1 мянган төгрөгийн урьдчилж орсон орлого байна.

3.4.6 Засгийн газрын хувь оролцоо

Засгийн газрын хувь оролцоо дансны эцсийн үлдэгдэл 29,004,842.78 мянган төгрөг болж, өмнөх оноос 3,065,759.77 мянган төгрөгөөр буурсан байна.

Хүснэгт 7. Засгийн газрын хувь оролцоо

Үзүүлэлт	Эхний үлдэгдэл	Эцсийн үлдэгдэл	Өсөлт (+), Бууралт (-)
Засгийн газрын оруулсан капитал /Засгийн газрын сан/ орон нутгийн сан	349,539.0	349,539.0	-
Хуримтлагдсан үр дүн	31,585,539.8	28,519,780.0	(3,065,759.8)
Өмнөх үеийн үр дүн	33,946,502.4	31,584,997.3	(2,361,505.1)
Тайлант үеийн үр дүн	(2,360,962.6)	(3,065,217.3)	(704,254.7)
Хөрөнгийн дахин үнэлгээний зөрүү	135,523.8	135,523.8	-
Дүн	32,070,602.6	29,004,842.8	(3,065,759.8)

/ мянган төгрөгөөр/

Эх сурвалж: Аймгийн НДХ-ийн 2023 оны санхүүгийн нэгтгэсэн тайлан

Засгийн газрын оролцоо дансны үлдэгдэл 3,065,759.8 мянган төгрөгөөр буурсан нь тайлант үеийн үйл ажиллагааны үр дүнтэй холбоотой байна.

3.4.7 Орлогын данс

НДШ-ийн орлого: Тус хэлтэс нь 2023 онд 65,448,491.5 мянган төгрөгийн НДШ-ийн орлого төвлөрүүлэхээр төлөвлөж, гүйцэтгэлээр 57,068,971.5 мянган төгрөгийн орлого төвлөрүүлсэн байна. Үүнд:

- Тэтгэврийн даатгалын шимтгэлийн орлого 45,133,545.0 мянган төгрөг,
- Тэтгэмжийн даатгалын шимтгэлийн орлого 5,795,172.2 мянган төгрөг,
- ҮОМШӨ-ний даатгалын шимтгэлийн орлого 4,974,001.0 мянган төгрөг,
- Ажилгүйдлийн даатгалын шимтгэлийн орлого 1,141,776.9 мянган төгрөг,
- Нийгмийн даатгалын тухай хуулийн 20 дугаар зүйлийн 20.1-д заасны дагуу хугацаандаа шимтгэлээ төлөөгүй 71 аж ахуйн нэгж, байгууллагад 12,412.2 мянган төгрөгийн, 351 сайн дурын нийгмийн даатгалын даатгуулагчдад 12,064.2 мянган төгрөгийн алдангийг ногдуулж, нийт 24,476.4 мянган төгрөгийн орлогыг төвлөрүүлсэн байна.

Хүснэгт 8. Төвлөрүүлэх орлого

Орлогын төрөл	Төлөвлөгөө	Гүйцэтгэл	Зөрүү	Хувь
Тэтгэврийн даатгалын шимтгэл	53,915,601.5	45,133,545.0	(8,782,056.5)	83.7
Тэтгэмжийн даатгалын шимтгэл	5,707,110.0	5,795,172.2	88,062.2	101.5
ҮОМШӨ-ний даатгалын шимтгэл	4,558,336.0	4,974,001.0	415,665.0	109.1
Ажилгүйдлийн даатгалын шимтгэл	1,267,444	1,141,776.9	(125,667.1)	90.1
НДШ-ийн орлого	65,448,491.5	57,044,495.1	(8,403,996.4)	87.2
Алдангийн орлого.	-	24,476.4	24,476.4	-
Нийт дүн	65,448,491.5	57,068,971.5	(8,379,520.0)	87.2

/ мянган төгрөгөөр/

Тэтгэмжийн даатгалын шимтгэлийн орлого 1.5 хувь, ҮОМШӨ-ний даатгалын шимтгэлийн орлого 9.1 хувиар давж, тэтгэврийн даатгалын шимтгэлийн орлого 16.3 хувиар, ажилгүйдлийн даатгалын шимтгэл 9.9 хувиар буюу нийт 12.8 хувь буюу 8,403,996.4 мянган төгрөгөөр тасарсан байна.

3.5 Төсвийн төлөвлөлт, гүйцэтгэл, нэмэлт төсөв

Төсвийн тухай хуулийн 6 дугаар зүйлийн 6.1-д заасны дагуу төсвийг төлөвлөх, хэрэгжүүлэх, тайлагнахад эрх бүхий байгууллага, төсвийн захирагч нь тус хуулийн 5 дугаар зүйлийн 5.1-д заасан төсвийн зарчмыг мөрдлөг болгож, хэрэгжүүлэх үүрэгтэй.

3.5.1 Төсвийн төлөвлөлт

Тус хэлтсийн 2023 оны төсвийн төсөлд зардлыг санхүүжүүлэх эх үүсвэрийг нийт 133,830,258.4 мянган төгрөгөөр тооцон төлөвлөж, дээд шатны төсвийн захирагчид хүргүүлсэн байна.

Төсвийн төслийн саналаас 134,116.7 мянган төгрөгөөр бууруулж, 133,696,141.7 мянган төгрөгөөр баталсан байна. Үүнд:

- Цалин хөлс, нэмэгдэл урамшил, ажил олгогчоос олгох НДШ-ийн зардлыг 110,549.2 мянган төгрөгөөр,
- Бусдаар гүйцэтгүүлсэн ажил, үйлчилгээний төлбөр, хураамжийн зардлыг 21,567.5 мянган төгрөгөөр тус тус бууруулж баталсан нь голлон нөлөөлсөн байна.

3.5.2 Төсвийн гүйцэтгэл

Тайлант оны батлагдсан төсвийг 15,329,479.4 мянган төгрөгөөр нэмэгдүүлж төсвийн тодотгол хийсэн байна. Үүнд:

- Урсгал засварын зардлыг 65,979.1 мянган төгрөг,
- Урсгал шилжүүлгийг 15,263,500.3 мянган төгрөгөөр нэмэгдүүлж баталсан нь голлон нөлөөлсөн байна.

Төсвийн захирагчийн хэрэгжүүлэх 1 хөтөлбөрийн 10 арга хэмжээг санхүүжүүлэхээр 149,025,621.1 мянган төгрөгийн төсөв баталж, НДС-аас 122,473,237.0 мянган төгрөг, улсын төсвөөс 26,552,384.1 мянган төгрөгийг төвлөрүүлэхээр төлөвлөн, гүйцэтгэлээр НДС-аас 67,268,234.8 мянган төгрөгийн санхүүжилт, улсын төсвөөс 26,552,384.1 мянган төгрөг, үндсэн үйл ажиллагааны орлогоос 93,997.0 мянган төгрөг, нийт 93,914,615.9 мянган төгрөгийг авч, үйл ажиллагаанд зарцуулсан байна.

Төсвийн нийт зардлын гүйцэтгэл 144,860,327.7 мянган төгрөг буюу 97.2 хувьтай байгаа нь үйл ажиллагааны зардлыг 102,296.8 мянган төгрөгөөр, НДС-ийн зардлыг 4,062,996.6 мянган төгрөгөөр тус тус хэмнэснээс шалтгаалсан байна.

Хүснэгт 9. Хөтөлбөр, арга хэмжээний төлөвлөгөө, гүйцэтгэл

Имянган төгрөгөөр/

№	Хөтөлбөр, арга хэмжээ	Төлөвлөгөө	Гүйцэтгэл	Зөрүү	Биелэлт
1	Үндсэн үйл ажиллагааны зардал	1,524,545.1	1,437,248.6	(87,296.5)	92.6
2	Гэрээгээр гүйцэтгүүлэх ажил, үйлчилгээ	7,425.0	4,264.1	(3,160.9)	57.4
3	Мэдээлэл, сурталчилгааны зардал	2,000.0	411.0	(1,589.0)	20.5
4	Өмгөөлөл, хуулийн зөвлөхийн хөлс	400.0	28.0	(372.0)	7.0
5	Харуул, хамгаалалтын зардал	300.0	-	(300.0)	0.0
6	Зөвлөл, хороо, комиссын гишүүд	65,536.8	56,519.7	(9,017.0)	86.2
7	Ажил олгогчоос олгох тэтгэмж,	29,240.9	29,240.9	-	100.0
8	Хуульд заасан үндэслэлээр алба	2,300.0	2,299.7	(0.3)	99.9
9	Бусад тусламж, дэмжлэг	8,453.0	7,892.0	(561.0)	93.4
10	НД-ын тэтгэвэр, тэтгэмж	147,385,420.3	143,322,423.7	(4,062,996.6)	97.2
	Дүн	149,025,621.1	144,860,327.7	(4,165,293.4)	97.2

Эх сурвалж: Аймгийн НДХ-ийн 2023 оны санхүүгийн нэгтгэсэн тайлан

Батлагдсан төсөв, гүйцэтгэл, түүний хэтрэлт, хэмнэлтийг орлого, зардлын зүйл тус бүрээр энэ тайлангийн 2.5-д харуулав.

3.5.3 Нэмэлт төсөв

Төсвийн тухай хуулийн 47 дугаар зүйлийн 47.2-т “нэмэлт төсөв, түүнтэй холбогдсон үйл ажиллагаа нь төсвийн нэгэн адил санхүүгийн болон төсвийн гүйцэтгэлийн тайлангийн бүрэлдэхүүн хэсэг байна” гэж заасны дагуу байгууллага нэмэлт санхүүжилтийн тайлан гаргах үүрэгтэй.

Тайлант онд тус хэлтсийн нэмэлт санхүүжилтийн дансанд нийт **8,975.0** мянган төгрөгийн /аймгийн Засаг даргын нөөц хөрөнгөөс / орлого төвлөрснөөс 6,579.7 мянган төгрөгийг “Эмнэлэг, хөдөлмөрийн магадлах комисс”-ын бүсийн сургалтын үйл ажиллагаанд, 2,385.0 мянган төгрөгийг “Дээвэр засвар”-т тус тус зарцуулсан байна.

Нэмэлт төсвийн тайланг орлого, зардлын зүйл тус бүрээр энэ тайлангийн 2.6-д харуулав.

4. АУДИТЫН ТАЙЛАН

4.1 Ерөнхий зүйл

Төрийн аудитын тухай хуулийн 20 дугаар зүйлийн 20.1-д “Төрийн аудитын байгууллага аудитын дүнд үндэслэн дүгнэлт, зөвлөмж бүхий аудитын тайлан гаргана” гэж заасны дагуу аймгийн Нийгмийн даатгалын хэлтсийн 2023 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрөөрх санхүүгийн нэгтгэсэн тайлан, төсвийн гүйцэтгэлд хийсэн санхүүгийн тайлангийн аудитын тайланг танилцуулж байна.

Аудитын тайланд аудит хийгдэх байгууллага, түүний орчин, аудитад хамааралтай дотоод хяналт, нягтлан бодох бүртгэл, санхүүгийн тайлагналын үзэл баримтлал, аудитаар илрүүлсэн буруу илэрхийлэл, түүнийг шийдвэрлэсэн байдал, дараагийн аудитаар анхаарах асуудал болон аудиторын дүгнэлт, дүгнэлтийн үндэслэлийг хураангуйлан толилуулав. Мөн харилцагч байгууллагуудтай тооцоо нийлээгүй, хөрөнгийн тооллого болон хөрөнгийн дахин үнэлгээтэй холбоотой зөвлөмжүүдийг тусгасан болно.

Аудитыг Сэлэнгэ аймаг дахь Төрийн аудитын газрын аудитор Ж.Цогт гүйцэтгэж, хяналтыг аудитын менежер Б.Батмөнх, дарга, тэргүүлэх аудитор Ч.Энхтуяа нар тус тус хэрэгжүүлсэн.

Аймгийн Нийгмийн даатгалын хэлтсийн 2023 оны санхүүгийн тайлан, төсвийн гүйцэтгэлийг Сэлэнгэ аймаг дахь Төрийн аудитын газарт 2024 оны 02 дугаар сарын 29-ний өдрийн 104 дүгээр албан бичгээр ирүүлсэн байна.

4.2 Материаллаг байдал

Төлөвлөлтийн болон гүйцэтгэлийн материаллаг байдлыг АДБОУС 2320 дагуу тодорхойлсон бөгөөд материаллаг байдлын суурь үзүүлэлтээр санхүүгийн үр дүнгийн тайлангийн нийт зардлыг сонгож, материаллаг буруу илэрхийллийн эрсдэл “дунд” гэж үнэллээ.

Төлөвлөлтийн материаллаг байдлыг 2022 оны санхүүгийн нэгтгэсэн үр дүнгийн тайлангийн нийт зардлын 145,788,513.5 мянган төгрөгөөс 1.0 хувиар буюу 1,457,885.1 мянган төгрөгөөр, гүйцэтгэлийн материаллаг байдлыг төлөвлөлтийн материаллаг байдлын 75 хувиар буюу 1,020,519.6 мянган төгрөгөөр тогтоолоо.

4.3 Төрийн хэмнэлтийн тухай хуулийн хэрэгжилт

Тус хэлтэс нь Төрийн хэмнэлтийн тухай хуулийн хүрээнд дараах арга хэмжээнүүдийг хэрэгжүүлсэн байна. Үүнд:

- *Үйл ажиллагаатай холбоотой сурталчилгаа, кино контент, тэмдэглэлт ой, баяр ёслолын арга хэмжээг зохион байгуулаагүй, төсвийн хөрөнгөөр бэлэг дурсгалын зүйл худалдаж аваагүй,*
- *Данс бүртгэлд бүртгэлтэй тээврийн хэрэгслүүдийн улсын дугаарыг тод дэвсгэр өнгө бүхий улсын дугаараар сольсон,*
- *Үндсэн болон шуурхай үйл ажиллагаанаас бусад үйл ажиллагаанд зориулан гар утасны зардал гаргаагүй,*
- *Хэвлэл захиалгын төлбөр гаргалгүй ажилласан зэрэг байгууллагын үйл ажиллагаанд хамааралтай заалтуудыг мөрдөж, батлагдсан төсвийн хүрээнд ажилласан байна.*

4.4 Санхүүгийн тайлангийн аудитаар шалгасан нийцлийн аудитын асуудал

АДБОУС 4000.16-д нийцлийн аудитыг санхүүгийн тайлангийн аудиттай хослуулан хийх тохиолдолд аудитор аль стандартыг дагаж мөрдөхийг үнэлэх, нийцлийн асуудлын талаарх дүгнэлтийг санхүүгийн тайланд өгөх аудиторын дүгнэлтээс тусад нь салгах хэрэгтэй гэж заасан байна.

4.4.1 Шилэн дансны тухай хуулийн хэрэгжилт

Шилэн дансны тухай хуулийн 6 дугаар зүйл, Засгийн газрын 2016 оны 29 дүгээр тогтоолоор баталсан “Шилэн дансны цахим хуудсанд тавих мэдээллийн агуулга, нийтлэг стандартыг тогтоох журам”-ын заалтыг хэрэгжүүлэх зорилгоор www.shilendans.gov.mn цахим хуудсанд холбогдох мэдээллийг оруулсан байх үүрэгтэй.

Тайлант хугацаанд аймгийн Нийгмийн даатгалын хэлтсийн мэдээлбэл зохих 28 төрлийн 342 мэдээллийг бүрэн мэдээлсэн байна.

Нийцсэн бөгөөд зохистой байх батламж мэдэгдлийн түвшинд хэрэгжүүлсэн горим сорилд үндэслэн шилэн дансанд байршуулсан мэдээлэл нь шилэн дансны тухай хууль тогтоомжийн холбогдох заалттай нийцсэн гэж дүгнэлээ.

4.5 Завсрын аудитын үр дүн, өмнөх зөвлөмжийн хэрэгжилт

4.5.1 Завсрын аудитын талаар

Сэлэнгэ аймаг дахь Төрийн аудитын газрын дарга, тэргүүлэх аудиторын 2023 оны 10 дугаар сарын 26-ны 123 дугаар “Санхүүгийн тайлан, төсвийн гүйцэтгэлд аудит хийх тухай” албан бичгийг хүргүүлсэн бөгөөд тус хэлтсийн 2023 оны 2 дугаар улирлын санхүүгийн тайланд хийсэн завсрын үеийн санхүүгийн тайлангийн аудитаар алдаа, зөрчил илрээгүй байна.

4.5.2 Өмнөх аудитын мөрөөр авч хэрэгжүүлсэн арга хэмжээний үр дүн

Өмнөх оны санхүүгийн тайлангийн аудитаар 1,081.0 мянган төгрөгийн 2 зөрчилд төлбөрийн акт тогтоон, 15,454.8 мянган төгрөгийн 3 зөрчилд албан шаардлага, 389,619.6 мянган төгрөгийн зөрчлийг арилгах, давтан гаргахгүй байх 2 зөвлөмж өгөгдсөнөөс 2 зөвлөмжийг биелүүлээгүй байна.

Хүснэгт 10. Төлбөрийн акт, албан шаардлага, зөвлөмжийн хэрэгжилт

Имянган төгрөгөөр/

Үзүүлэлт	Өмнөх аудитын үзүүлэлт		Биелэлт		
	Тоо	Дүн	Тоо	Дүн	Хувь
Акт	1	256.0	1	256.0	100.0
	1	825.0	1	825.0	100.0
Албан шаардлага	1	10,485.3	1	10,485.3	100.0
	1	4,969.5	1	4,969.5	100.0
	1	-	1	-	100.0
Зөвлөмж	1	8,798.6	-	-	-
	1	380,821.0	-	-	-
Нийт дүн	7	406,155.4	5	16,535.8	71.4

Эх сурвалж: Аймгийн НДХ-ийн 2022, 2023 оны санхүүгийн нэгтгэсэн тайлан

Өмнөх аудитаар өгсөн анхан шатны баримтыг бүрэн бүрдүүлсний үндсэн дээр ажил гүйлгээг гүйцэтгэх, тэтгэвэр, тэтгэмжийн хувийн хэрэгт шаардагдах баримт, бичгийг холбогдох журамд заасны дагуу бүрдүүлж, хавсаргах, тэтгэмж олгосон тухай бүр хувийн хэрэгт бичилт хийж байх зөвлөмжүүдийг хэрэгжүүлэлгүйгээр тайлант онд давтан гаргасан тул МУЕА-ын 2020 оны А/95 дугаар тушаалаар баталсан “Албан шаардлага өгөх, төлбөрийн акт тогтоох” журмын 4.2.1 дэх “Албан шаардлага өгөхөд дараах нийтлэг үндэслэлийг харгалзана”, 4.2.1.10: “Аудитаар илэрсэн алдаа, зөрчил түүнийг арилгахаар өгсөн зөвлөмжийг хугацаанд нь хэрэгжүүлээгүй бол” гэсэн заалтын дагуу **албан шаардлага** хүргүүлэхээр шийдвэрлэв.

4.6 Дараагийн аудитаар анхаарах асуудал

Үйл ажиллагаатай холбоотой:

1. Аудитын цаг хугацааны хязгаарлагдмал байдлаас шалтгаалан сумдад хуваарилж буй санхүүжилт, орлого төвлөрүүлэлт, тэтгэвэр, тэтгэмжийн тооцоолол, баримтын бүрдэл зэргийг бүрэн хэмжээгээр шалгах боломжгүй байсан тул дараагийн аудитаар гүнзгийрүүлэн шалгах нь зүйтэй юм.

2. 17 сум, 5 тосгонд байрлах нэгж хоорондын 354,015.2 мянган төгрөгийн, 101 байгууллага, аж ахуй нэгжтэй холбоотой 194,542.5 мянган төгрөгийн, 615 иргэнтэй холбоотой 167,585.8 мянган төгрөгийн зэрэг нийт 716,143.5 мянган төгрөгийн бусад авлага тайлагнагдсан байна.

Эдгээр авлагыг барагдуулах ажлыг зохион байгуулсан /эзэн холбогдогч нь тодорхойгүй авлагыг холбогдох газарт хүргүүлж, шийдвэрлүүлэх/ эсэхийг дараагийн аудитаар авч үзэх шаардлагатай байна.

Дараах асуудлыг дээд шатны төсвийн захирагчийн санхүүгийн тайланд хийх аудитын анхааралд хандуулж байна. Үүнд:

1. НДЕГ-ын даргын 2023 оны 05 дугаар сарын 25-ны өдрийн А/80 дугаар тушаал болон НДЕГ-ын Санхүү, бүртгэлийн газрын даргын 2023 оны 05/1124 дүгээр албан бичгээр “2022 оны санхүүгийн тайланд “Өөрчлөлтгүй” дүгнэгдсэн байгууллагуудын төсөв, санхүүгийн ажилтан нарт батлагдсан төсөвтөө багтаан **балансын урамшууллыг Нягтлан бодох бүртгэлийн тухай хуулийн 23 дугаар зүйлийн 23.2 дахь хэсгийг үндэслэн олгож болно**” гэж хууль , эрх зүйн үндэслэлгүй шийдвэр гаргаж, ирүүлсэн байна.

Уг албан бичгийн дагуу дараах албан хаагчдын ажлын үр дүнг улирал бүр дүгнэж, үндсэн цалингийн 40.0 хүртэл хувиар тооцон үр дүнгийн мөнгөн урамшууллыг олгосон атал тус бүр нэг сарын үндсэн цалингийн 80.0 хувьтай тэнцэх буюу нийт **3,020.8** мянган төгрөгийн урамшууллыг давхардуулан олгосон байна. Үүнд:

- Санхүү, бүртгэлийн тасгийн дарга бөгөөд ахлах нягтлан бодогч Х.Сэлэнгэмөрөнд 802.1 мянган төгрөг,
- Төлөвлөлт нэрийн дансны мэргэжилтэн, үйл ажиллагааны нягтлан бодогч А.Баасансүрэнд 739.6 мянган төгрөг,
- Сангийн нягтлан бодогч М.Баярчимэгт 739.6 мянган төгрөг,
- Сангийн нягтлан бодогч Н.Уранчимэгт 739.6 мянган төгрөг,

Энэ нь Төсвийн тухай хуулийн 6 дугаар зүйлийн 6.4.1 дэх “Төсвийг үр ашигтай, хэмнэлттэй байхаар төлөвлөж, зарцуулах”, Төрийн хэмнэлтийн тухай хуулийн 15 дугаар зүйлийн 15.1 дэх “Төсвийн байгууллага, төрийн болон орон нутгийн өмчит хуулийн этгээдэд дараах зүйлсийг хориглоно.”, 15.1.3 : “Хууль тогтоомжид зааснаас өөр хэлбэрээр тэтгэмж, шагнал, урамшуулал, дэмжлэг олгох” гэсэн заалтыг зөрчсөн байна.

2. НДЕГ-ын даргын 2023 оны 01/2253 дугаар албан бичгийн дагуу газар, байгууллагын гадна, дотор хаягийг солих, шинэчлэхэд зориулан бусдаар гүйцэтгүүлсэн бусад нийтлэг ажил, үйлчилгээний төлбөр хураамжийн зардалд хамаарах **15,000.0** мянган төгрөгийг бага, үнэтэй, түргэн элэгдэх, ахуйн эд зүйлсийн зардалд тусган төлөвлөсөн байна.

Энэ нь Сангийн сайдын 2021 оны 190 дугаар тушаалаар баталсан “Зардлын эдийн засгийн ангилал ашиглах заавар”-ын 210406: Бага үнэтэй, түргэн элэгдэх, ахуйн эд зүйлс: “Байгууллагын албан байрны тохижилт, цэвэрлэгээ болон аж ахуйн хэрэгцээний зориулалтаар худалдан авсан бараа, материал, эд зүйлс, ... бага үнэтэй буюу түргэн элэгдэх эд зүйлсийг худалдан авч шууд зарлагдах үед гарсан зардлыг энэ ангилалд бүртгэнэ” гэж заасантай нийцэхгүй байна.

5. АУДИТЫН ИЛРҮҮЛЭЛТ

Аудитаар нийт 247,510.5 мянган төгрөгийн зөрчил илэрснээс 1,248.0 мянган төгрөгийн 1 төлбөрийн акт тогтоож, 246,262.5 мянган төгрөгийн 2 албан шаардлага хүргүүлэн, 3 зөвлөмж өглөө.

5.1 Төлбөрийн акт

1. Албан хаагчдыг аймаг, сумдад албан томилолтоор ажилласан хугацаанд хоолны хөнгөлөлтийн **1,248.0** мянган төгрөгийг давхардуулан тооцож, олгосон байна.

Энэ нь Төсвийн тухай хуулийн 6 дугаар зүйлийн 6.4.1 дэх “Төсвийг үр ашигтай, хэмнэлттэй байхаар төлөвлөж, зарцуулах”, Нягтлан бодох бүртгэлийн тухай хуулийн 13 дугаар зүйлийн 13.1 дэх “Анхан шатны баримт нь нягтлан бодох бүртгэл хөтлөх, санхүүгийн тайлан, мэдээллийг үнэн, зөв гаргах үндэслэл болно”, 20 дугаар зүйлийн 20.2 дахь “Ерөнхий нягтлан бодогч дараах үүрэг хүлээнэ. 20.2.5: “дансны өглөг, авлага ба төлбөрийн тооцоог хянах, ажил, гүйлгээг гаргахас нь өмнө хянан, баталгаажуулах” гэсэн заалтуудыг тус тус зөрчсөн байна.

Шийдвэрлэсэн нь: Давхардуулан олгосон хоолны хөнгөлөлтийг нөхөн төлүүлэх төлбөрийн акт тогтоох.

5.2 Албан шаардлага

1. Бүрдэл дутуу анхан шатны баримтаар нийт **62,189.2** мянган төгрөгийн дараах ажил гүйлгээг гүйцэтгэж, бүртгэл тайланд тусгасан байна. Үүнд:

- Аймгийн НДХ болон Мандал, Сайхан сумын нийгмийн даатгалын тасгийн урсгал засварын төсөв, үнийн тооцоо судалгааг хийлгүйгээр нийт 58,931.1 мянган төгрөгийг зарцуулсан,
- Жолоочийн тосцооны хуудсанд ирсэн, явсан болон зарцуулсан хугацаа, спидометрийн заалтыг бүрэн хөтлөлгүйгээр нийт 3,258.1 мянган төгрөгийн шатахуун зарцуулсан,

Эдгээр нь Нягтлан бодох бүртгэлийн тухай хуулийн 13 дугаар зүйлийн 13.1 дэх “Анхан шатны баримт нь нягтлан бодох бүртгэл хөтлөх, санхүүгийн тайлан, мэдээллийг үнэн зөв гаргах үндэслэл болно”, 13.7 дахь “Анхан шатны баримтын бүрдэлгүй ажил, гүйлгээг бүртгэх, санхүүгийн тайланд тусгахыг хориглоно”, Зам, тээврийн хөгжлийн сайдын 2019 оны 390 дүгээр “Жишиг норм батлах тухай” тушаалын 1 дүгээр хавсралтаар баталсан “Автомашин 100 км гүйлтэд зарцуулах шатахуун зарцуулалтын жишиг норм”-ын холбогдох заалтуудтай нийцэхгүй байна.

Шийдвэрлэсэн нь: Хүчин төгөлдөр, баталгаажсан анхан шатны баримтыг бүрэн бүрдүүлсний үндсэн дээр ажил гүйлгээг гүйцэтгэн, бүртгэл тайланд тусгаж байх албан шаардлага хүргүүлэв.

2. Аудитын явцад Мандал, Сайхан, Сүхбаатар сумдын өндөр насны, тэжээгчээ алдсаны, тахир дутуугийн тэтгэвэр, ажилгүйдлийн тэтгэмж олголтыг түүвэрлэн шалгахад хувийн хэргийн бүрдлийн шаардлагыг хангаагүй баримт, материалыг үндэслэн **184,073.3** мянган төгрөгийн тэтгэвэр, тэтгэмжийг тооцож олгосон байна. Үүнд:

- **Ажилгүйдлийн тэтгэмж:**

Тэтгэмжийн хувийн хэрэгт олголт хийсэн тухай бүр тэмдэглэгээ хийлгүйгээр болон ажлаас халсан тухай шийдвэрийн эх хувийг бус хуулбарыг хавсарган нийт **99,514.1** /Мандал сум – 49,651.3, Сайхан сум – 23,416.7, Сүхбаатар сум – 26,446.1/ мянган төгрөгийн тэтгэмжийг тооцож, олгосон байна.

Энэ нь НДҮЗ-ийн 2021 оны “Журам шинэчлэн батлах тухай” 09 дүгээр тогтоолын 5.2-т “Ажлаас халагдсан ... 5.2.3: **Ажлаас халсан тухай шийдвэр, ...**”, 6.2-т “**Даатгуулагчид олгосон тэтгэмжийн хэмжээг сар бүр тэтгэмж олгох тухай мэдэгдэл, ажилгүйдлийн даатгалын сангийн харилцах дансны баримттай тулган шалган, баталгаажуулж, тэтгэмжийн олголтыг түүний хувийн хэрэгт тухай бүр тэмдэглэнэ**” гэсэн заалтыг зөрчсөн байна.

- **Өндөр насны, тэжээгчээ алдсаны, тахир дутуугийн тэтгэвэр:**

Тэтгэврийн хувийн хэрэгт иргэний үнэмлэх, төрүүлсэн болон үрчлэн авсан хүүхдийн төрсний гэрчилгээний мэдээллийг төрийн мэдээллийн “Хур” системээс авалгүйгээр хуулбарыг хавсарган нийт **84,559.2** /Мандал сум – 38,461.4, Сайхан сум – 13,423.4, Сүхбаатар сум – 32,674.4/ мянган төгрөгийн тэтгэврийг тооцож, олгосон байна.

Энэ нь НДЕГ-ын даргын 2022 оны А/31 дүгээр тушаалын хавсралтаар баталсан “Тэтгэвэр тогтооход шаардагдах баримт бичгийг бүрдүүлэх, хянах журам”-ын Санамж 2-т “Нийгмийн даатгалын байгууллага (байцаагч) нь тэтгэвэр тогтоолгох хүсэлт гаргасан даатгуулагч (иргэн)-ийн энэ журмын 2.1.2, 2.1.9-д заасан баримт бичгийг **төрийн мэдээлэл солилцооны “ХУР” системээс, ... авна.**” гэж заасныг зөрчсөн байна.

Шийдвэрлэсэн нь: Тэтгэвэр, тэтгэмжийн хувийн хэрэгт шаардагдах баримт, бичгийг холбогдох журамд заасны дагуу бүрдүүлж, хавсаргах, тэтгэмж олгосон тухай бүр хувийн хэрэгт бичилт хийж байх албан шаардлага хүргүүлэв.

5.3 Зөвлөмж

Цаашид анхаарвал зохих асуудлыг тэргүүлэх ач холбогдлын дарааллаар эрэмбэлэн харуулав. Үүнд:

1. Хөрөнгийн тооллого, бүртгэлтэй холбоотой асуудал

1.1.1 Илрүүлэлт: Аж ахуйн нэгж байгууллагуудтай тухай бүр гэрээ байгуулан бичиг хэрэг, барилгын засварын материалыг худалдан авч, зарцуулсан боловч жилийн эцсийн санхүүгийн тайлан гаргахын өмнө тооцоо нийлж, үлдэгдлийг баталгаажуулаагүй байна.

Энэ нь Нягтлан бодох бүртгэлийн тухай хуулийн 13 дугаар зүйлийн 13.1 дэх “*Анхан шатны баримт нь нягтлан бодох бүртгэл хөтлөх, санхүүгийн тайлан, мэдээллийг үнэн зөв гаргах үндэслэл болно*”, 20 дугаар зүйлийн 20.2.6 дахь “*... бэлтгэн нийлүүлэгч, худалдан авагчтай тооцоо хийж, үлдэгдлийг баталгаажуулж, баримтжуулах ажлыг зохион байгуулж, удирдах*” гэсэн заалтуудтай нийцэхгүй байна.

1.1.2 Өгсөн зөвлөмж: Харилцагч байгууллагуудтай санхүүгийн тайлан гаргахын өмнө тооцоо нийлсэн актаар үлдэгдлийг баталгаажуулж байх.

1.2.1 Илрүүлэлт: Жилийн эцэст эд, хөрөнгийн тооллого хийсэн боловч тооллогын явц, үр дүнг комиссын хурлаар хэлэлцэж, байгууллагын удирдлагаар баталгаажуулаагүй байна.

Энэ нь Нягтлан бодох бүртгэлийн тухай хуулийн 20 дугаар зүйлийн 20.2.6-д “*... үр дүнг шийдвэрлэх, бэлтгэн нийлүүлэгч, худалдан авагчтай тооцоо хийж, үлдэгдлийг баталгаажуулж, баримтжуулах ажлыг зохион байгуулах, удирдах*”, Сангийн сайдын 2017 оны 347 дугаар тушаалаар баталсан “*Өмчийн бүх хэлбэрийн аж ахуйн нэгж, байгууллагад нийтлэг хэрэглэгдэх анхан шатны бүртгэлийн маягтыг нөхөх заавар*”-ын НХМаягт БМ-8-д “*Тооллогын комисс эд хөрөнгийн тооллогыг тогтоосон хугацаанд зааврын дагуу үнэн зөв, чанартай явуулж тооллогын явц үр дүнг комиссын хурлаар хэлэлцэж, тооллогын бүртгэлийг 2 хувь үйлдэж байгууллагын удирдлагад танилцуулан батлуулж, санхүүгийн албанд хүргүүлэх үүрэгтэй*” гэж заасныг тус тус зөрчсөн байна.

1.2.2 Илрүүлэлт: Тооллого, тооцооны үр дүнг тооцож, шийдвэрлэж байх.

1.3.1 Илрүүлэлт: Үндсэн хөрөнгийн дансанд бүртгэлтэй ашиглалтын хугацаа дуусаж, элэгдлээрээ анхны өртгөө бүрэн нөхсөн боловч ашиглагдаж байгаа 21 нэр төрлийн хөрөнгийг бодит үнэ цэнээр нь үнэлж бүртгээгүй, шинэчлэн тогтоох саналыг эрх бүхий байгууллага, албан тушаалтанд тавьж шийдвэрлүүлээгүй байна.

Энэ нь Төрийн болон орон нутгийн өмчийн тухай хуулийн 31 дүгээр зүйлийн 31.2 дахь “илүүдэл эд хөрөнгө болон элэгдэл хорогдлын шимтгэлээр анхны үнийг нь нөхсөн, түүнчлэн нөхөөгүй боловч гэмтэж, засаж сэлбээд өөр зориулалтаар ашиглаж болох эд хөрөнгийн үнийг төрийн өмчийн бодлого, зохицуулалтын асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны байгууллагатай зөвшилцөн тогтоох” гэсэн заалттай нийцэхгүй байна.

1.3.2 Өгссөн зөвлөмж: Хөрөнгийг ашиглах бол дахин үнэлэх буюу актлах асуудлыг эрх бүхий байгууллага, албан тушаалтанд тавьж шийдвэрлүүлэх.

Дээрх зөвлөмжүүдийн мөрөөр авч хэрэгжүүлэх арга хэмжээний төлөвлөгөөг Төрийн аудитын тухай хуулийн 20.5¹ дахь заалтад тусгасны дагуу аудитын тайланг хүлээн авснаас хойш 30 хоногийн дотор, биелэлтийг 2024 оны 06 дугаар сарын 15 -ны өдрийн дотор тус тус төрийн аудитын байгууллагад ирүүлнэ үү.

Аудитын явцад бидэнтэй хамтран ажилласан холбогдох ажилтнуудад талархал илэрхийлье.

6. АУДИТААР ИЛЭРСЭН БУРУУ ИЛЭРХИЙЛЛИЙН НЭГТГЭЛ

Санхүүгийн тайлангийн аудитын зөрчлийн нэгтгэл

Зөрчлийн товч утга	/мянган төгрөгөөр/											
	Үүнээс											
	Нийт зөрчил		Төлбөрийн акт		Албан шаардлага		Зөвлөмж		Хариуцлага тооцуулах албан шаардлага		Хууль, хяналтын байгууллагад шилжүүлсэн асуудал	
Тоо	Дүн	Тоо	Дүн	Тоо	Дүн	Тоо	Дүн	Тоо	Албан тушаалтны тоо	Тоо	Дүн	
Хоолны хөнгөлөлтийг давхардуулан олгосон	1	1,248.0	1	1,248.0								
Анхан шатны баримтын бүрдэл дутуу ажил гүйлгээг гүйцэтгэж, бүртгэл тайланд тусгасан.	1	62,189.2			1	62,189.2						
Тэтгэвэр, тэтгэмжийн хувийн хэргийн бүрдлийн шаардлагыг хангаагүй баримт, материалыг үндэслэн тэтгэвэр, тэтгэмжийг тооцож олгосон.	1	184,073.3			1	184,073.3						
Харилцагч байгууллагуудтай тооцоо нийлсэн акт үйлдэж, үлдэгдлийг баталгаажуулаагүй.	1						1					
Тооллогын үр дүнг тайлагнаагүй.	1						1					
Хөрөнгийг дахин үнэлээгүй	1						1					
Дүн	6	247,510.5	1	1,248.0	2	246,262.5	3					

¹ Шалгагдагч этгээд болон холбогдох бусад албан тушаалтан нь энэ хуулийн 20.2-т заасан зөвлөмжийн мөрөөр авч хэрэгжүүлэх арга хэмжээний төлөвлөгөөг аудитын тайланг хүлээн авснаас хойш 30 хоногийн дотор төрийн аудитын байгууллагад ирүүлнэ.